

Sensorveiledning JFEXFAC04 høst 2018

1. Oppgaveteksten

Spørsmål 1: Angi hva som kjennetegner formalkritikk, normativ kritikk og empirisk kritikk, herunder de redskaper disse formene for kritikk anvender. Angi gjerne underkategorier av de enkelte kritikkformer.

Spørsmål 2: Hvilken mulighet for kritikk mangler vi ifølge den skandinaviske rettsrealisme?

Spørsmål 3: Det er mulig å fremføre «manglende legitimitet» som grunnlag for kritikk av rett. Hva slags kritikk kan skjule seg bak uttrykket «manglende legitimitet»?

Spørsmål 4: Kan begrepet 'sannhet' inngå i kritikk av rett?

Samtlige spørsmål skal besvares.

2. Innledning

Oppgaven henter stoff fra alle tre pensumdelene. Dette fremgår av en naturlig tolkning av spørsmålene, uten at det sies direkte i oppgaveteksten.

I oppgaven er det ikke sagt noe om hva som vil være forholdet mellom de fire delene av oppgaven. I utgangspunktet må det derfor være opp til kandidatene hvordan de vil fordele tiden mellom spørsmålene. Sett i forhold til deknningen i hovedlitteraturen er likevel spørsmål 1 det som favner videst og som derved inviterer til de lengste svarene. Av den grunn bør det ikke trekkes om besvarelse av spørsmål 1 er mer omfattende enn besvarelsene av de øvrige spørsmålene. Som nærmere kommentert nedenfor vil det faktisk at spørsmål 1 favner videst, også ha stor betydning for den endelige karaktersetningen.

Veiledningen er skrevet før eksamen. Den må betraktes som foreløpig idet den kan bli revidert på grunnlag av sensuren.

3. Nærmere om de enkelte spørsmålene

Spørsmål 1:

Angi hva som kjennetegner formalkritikk, normativ kritikk og empirisk kritikk, herunder de redskaper disse formene for kritikk anvender. Angi gjerne underkategorier av de enkelte kritikkformer.

Spørsmålet er dekket av fagets Del A. I de relevante delene av læringskravene heter det at studentene skal ha god forståelse av typer av kritiske argumenter og historien til de forskjellige formene for kritikk av retten.

Hovedlitteraturen er Christoffer C. Eriksen, Kritikk, konfrontasjoner med rett og makt (KK). Stoffet er behandlet i hovedlitteraturen i kapittel 4-6, på sidene 65-119.

Studentene bør få frem de sentrale kjennetegnene ved de forskjellige formene for kritikk, presentert i på de første sidene i kapittel 4.1, 5.1, og 6.1. Oppgavene oppfordrer også studentene til å angi underkategorier av de enkelte kritikkformer, og studenter som får noe ut av dette bør derfor honoreres. Videre bør studenter som evner å gi selvstendige eksempler på kritikkformene gis betydelig uttelling.

Besvarelser som er blanke under dette punkt, eventuelt ikke inneholder noe av verdi her, kun alminnelige syninger over ordenes dagligspråklige betydning, vil tilsvarende måtte gis et vesentlig trekk, og det er et

spørsmål om disse studentene – som har avdekket et stort kunnskapshull på et sentralt område – kan klare å bestå oppgaven som helhet.

Spørsmål 2

Hvilken mulighet for kritikk mangler vi ifølge den skandinaviske rettsrealisme?

Spørsmålet er dekket av fagets Del A. I de relevante delene av læringskravene heter det at studentene skal ha god forståelse av muligheten av å etablere kriterier til vurdering og kritikk av positivt foreliggende rettssystemer, og dessuten kjennskap til den skandinaviske rettsrealismen. Som det fremgår av veiledningen til spørsmål 1 skal studentene også ha god forståelse av typer av kritiske argumenter. Spørsmålet er derfor sentralt i læringskravene.

I hovedlitteraturen er følgende særlig relevant, se Svein Eng, Rettsfilosofi (RF), s. 275-314 og s. 312–14, samt KK, s. 78-93.

Studentene bør kunne få frem til at det med skandinaviske rettsrealisme ikke er mulig å forsvare normativ kritikk bygget på standarder som er mer eller mindre uavhengig av tid og sted. Som ellers bør det også for dette spørsmålets del dessuten legges vekt på hvordan studentene begrunner svaret.

Spørsmål 3

Det er mulig å fremføre «manglende legitimitet» som grunnlag for kritikk av rett. Hva slags kritikk kan skjule seg bak uttrykket «manglende legitimitet»?

Spørsmålet er dekket av fagets Del A og Del B, lest i sammenheng. I de relevante delene av læringskravene heter det at studentene skal ha kjennskap til «Rett og legitimitet», og som allerede nevnt god forståelse for typer av kritiske argumenter.

I hovedlitteraturen er følgende særlig relevant, se Inger Johanne Sand: Rett, samfunn og legitimitet (RSL), s. 167-178.

RSL presenterer flere begreper om legitimitet. I sin videste form defineres legitimitet som det «at noe har en kvalifisert form for aksept eller respekt» (s. 170). Med en slik vid definisjon av legitimitet vil en påstand om «manglende legitimitet» kunne bety at noe mangler en kvalifisert form for aksept eller respekt. Det innebærer i prinsippet at enhver av de formene for kritikk som er beskrevet i KK kan skjule seg bak uttrykket «manglende legitimitet». De som får frem dette bør honoreres. Men studenter som bygger på andre begrep om legitimitet i RSL og knytter disse på en fornuftig måte til en eller flere av formene for kritikk må også honoreres for det. Vurderingen må uansett bero på hvordan studentene definerer «legitimitet» og hvordan de evner å relatere disse definisjonene til de ulike kritikkformene beskrevet i oppgave 1.

Spørsmål 4:

Kan begrepet 'sannhet' inngå i kritikk av rett?

Spørsmålet er dekket av fagets Del A og Del C, lest i sammenheng. I de relevante delene av læringskravene i Del C heter det at studentene skal ha god forståelse av «Språk og fortolkning», og av Del

A fremgår det som nevnt til spørsmålene ovenfor, at studentene skal ha god forståelse for typer av kritiske argumenter.

I hovedlitteraturen i Del C er læringskravene dekket av Alf Petter Høgberg, I språkets bilde (ISB). Begrepet 'sannhet' er i ISB behandlet i kapittel 2 Språk og tolkning, s. 23-33. Etter kunnskapskravene skal studentene ha god forståelse for hele kapittel 2, også det som sies om begrepet 'sannhet'. Fremstillingen av begrepet 'sannhet' i ISB redegjør for flere sannhetsteorier, og studentene må stå fritt med hensyn til hvilke av disse teoriene de behandler, enten de skriver om en eller flere teorier. Ved vurderingen må det avgjørende være om studentene evner å knytte begrep(er) om sannhet til typer av kritiske argumenter. Det er nærliggende å knytte begreper om sannhet til empirisk kritikk (KK, s. 94-119), men her må også andre løsninger kunne aksepteres dersom begrunnelsene er gode.

4. Momenter til den samlede karaktersetting

Opgaven reiser spørsmål som etter læringskravene er sentrale, og som er godt dekket i hovedlitteraturen. Det bør forventes at studentene har lest hovedlitteraturen og har god forståelse for de grunnleggende begrepene angitt læringskravene. Med dette som forutsetning bør ikke oppgaven by på vesentlige problemer.

Dersom oppgaven etterlater inntrykk at av kandidaten ikke kjenner vesentlige deler av pensumlitteraturen, kan kandidatene vanskelig bestå. Dette er tilfellet om kandidaten ikke klarer trekke fram distinkt stoff knyttet til faget kunnskapskrav og den anbefalte hovedlitteratur som dekker dette.

Oslo 20. desember 2018

Christoffer C. Eriksen